

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Karel Drbohlav

Akademik Vladimír Kořínek, náš učitel a vzácný přítel

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 19 (1974), No. 4, 185--187

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138492>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1974

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Akademik Vladimír Kořínek, naš učitel a vzácný přítel

Karel Drbohlav, Praha

Více než padesát let již uplynulo od vzniku samostatného československého státu, více než padesát let se již v jeho rámci rozvíjí mladá československá věda od počátků co do rozsahu skromných až k dnešní její šíři a významnosti, více než padesát let prochází naše národy obdobími těžkých zkoušek i radostného rozmachu. V plném zaujetí nad svými příštími úkoly, jejichž tíhu tak často pocítujeme spolu s odpovědností před budoucími generacemi, nezapomínáme na ty, kteří naši československou vědu desítky let trpělivě a houževnatě budovali, často za okolností nepříznivých, jež dnešní mladý badatel ne vždy plně zná a chápe. K těm, kteří celý svůj život zasvětili československé vědě a výchově mladé vědecké a odborné generace, patří

akademik Vladimír Kořínek, profesor matematicko-fyzikální fakulty University Karlovy v Praze, který se v tomto roce dožívá sedmdesátipěti let.

Akademik Vladimír Kořínek se narodil 18. dubna 1899 v Praze. Již na gymnasiu získal trvalou lásku k matematice a fyzice. Nemalou zásluhu na tom měl jistě i zesnulý profesor University Karlovy v Praze Miloš Kössler, který tehdy působil ještě jako gymnasiální profesor matematiky a fyziky a učil Vladimíra Kořínka na gymnasiu.

Studium matematiky a fyziky se v té době nemálo lišilo od dnešního studia těchto oborů. Oba obory se tehdy studovaly ještě na filosofické fakultě University Karlovy, přírodovědecká fakulta vznikla až později. University v Brně a Bratislavě byly právě zakládány (1919). Studium matematiky a fyziky se samosebou rozumělo studium těchto oborů k získání učitelské aprobace pro střední školy. Bylo ovšem možno získat i doktorát filosofie, později doktorát přírodních věd, jako vědecký kvalifikační stupeň. Volných míst na vysokých školách však bylo velmi málo a vědecká práce mohla být proto rozvíjena převážně jen formou individuální soukromé činnosti, která neměla charakter zaměstnání.

Profesor Kořínek vystudoval matematiku a fyziku v letech 1918–1923 na filosofické fakultě University Karlovy. Hluboký vliv na něho měl profesor Karel Petr, jedinečná osobnost našeho předválečného matematického života, pod jehož vedením vypracoval

disertační práci o počtu reprezentací celých kladných čísel ternárními indefinitními kvadratickými formami a získal v roce 1923 doktorát přírodních věd na již vytvořené přírodovědecké fakultě University Karlovy. Disertační práce byla první ze série jeho prací věnovaných aritmetické teorii kvadratických forem.

Po ročním stipendijním pobytu na Sorbonně a na Collège de France přijal Kořínek bezplatné asistentské místo v matematickém semináři přírodovědecké fakulty University Karlovy a současně vyučoval na gymnasiu. V letech 1925–1927 byl asistentem II. fyzikálního ústavu ČVUT a v letech 1927–1931 asistentem II. ústavu matematiky na vysoké škole strojího a elektrotechnického inženýrství ČVUT. Školní rok 1929–30 však strávil u profesora E. Artina na universitě v Hamburku a tento pobyt měl velký vliv na zaměření jeho další vědecké činnosti.

V roce 1931 se habilitoval z matematiky na přírodovědecké fakultě University Karlovy na základě habilitační práce o kvadratických tělesech v kvaternionových okruzích. Touto prací zahajuje Kořínek výzkum v oblasti teorie algeber, který mu přinesl nemalý úspěch a mezinárodní uznání.

Přes úspěšnou habilitaci, která byla později přenesena i na vysokou školu strojího a elektrotechnického inženýrství a na vysokou školu speciálních nauk ČVUT, nenachází Kořínek možnost dalšího uplatnění na akademické půdě, a proto přijímá místo ve Státním úřadě statistickém, kde pracuje v letech 1931–35 ve statisticko-vědecké službě. Teprve v roce 1935 byl Kořínek, na návrh z roku 1931, jmenován mimořádným profesorem matematiky přírodovědecké fakulty University Karlovy v Praze – z úsporných důvodů nebylo místo uvolněné smrtí profesora J. Sobotky řadu let obsazováno.

Nadchází období, ve kterém se profesor Kořínek zabývá teorií grup. Dopracovává se opět mezinárodního úspěchu a uznání zejména svými výsledky o jejich direktních rozkladech. Jeho akademická dráha je však přerušena roku 1939 nacistickou okupací a uzavřením českých vysokých škol. Na přírodovědeckou fakultu se znovu vrací až po osvobození v roce 1945. Současně je jmenován řádným profesorem matematiky se zpětnou platností od roku 1940.

Válka přinesla mnoho nových problémů do života osvobozených národů. Neobyčejně vzrostly nároky na vědecký výzkum a na výchovu nové generace. Dochází k důležitým změnám v politickém, kulturním i vědeckém životě naší společnosti. Profesor Kořínek se všem úkolům, které přináší nová praxe do našeho matematického života, intenzivně a energicky věnuje. Vydává učebnici algebry, na které začal pracovat již za okupace, vede svůj známý seminář, věnuje se studentům, doktorandům a aspirantům s nevšední poctivostí a opravdovostí. Ziskává mladé pracovníky pro výzkum v teorii svazů, ve které sám dosáhl znamenitých výsledků. Ziskává je i pro studium dalších odvětví moderní algebry, především pro teorii Abelových grup a teorii univerzálních algeber. Jeho zásluhou se algebraický výzkum rozrůstá, jeho žáci úspěšně pracují v teorii modulů a okruhů. Profesor Kořínek uměl vždy velmi dobře vybrat výzkumnou problematiku se zřetelem na potřeby rozvoje algebry jako celku.

Profesor Kořínek se nevyhýbal funkcím. Byl členem významných vědeckých organizací, Královské české společnosti nauk, České akademie věd a umění, Československé národní rady badatelské. Je řádným členem Československé akademie věd od jejího založení v roce 1952. Desítky let působil jako funkcionář v Jednotě československých mate-

matiků a fyziků. Byl jejím prvním místopředsedou právě v době oslav stého výročí jejího založení a byl za svou záslužnou práci při této příležitosti vyznamenán Řádem práce. Má velké zásluhy o knihovnu Jednoty i o fakultní matematickou knihovnu. Vždy kladl velký důraz na sledování vědecké literatury. V letech 1953–1955 plnil náročnou funkci děkana. Jako vysokoškolský učitel byl v roce 1960 vyznamenán stříbrnou medailí University Karlovy za „mimořádné zásluhy o rozvoj University Karlovy“ a v roce 1968 „Pamětní medailí University Karlovy“.

Laskavý čtenář nechť promine autorovi těchto řádků, že není možné vystihnout šíři Kořínkovy činnosti, zejména v poválečných letech, aniž by nebylo opomenuto mnoho důležitého. Krátkým zamyšlením nad jeho životním dílem jsme chtěli toliko připomenout dobu, ve které vznikala moderní československá matematika. Současně však měly být naše řádky i povzbuzením všem, kteří touží po vědecké dráze a k dosažení svého cíle jsou připraveni obětovat mnoho osobního pohodlí.

Přejeme jubilantovi, jehož krásné lidské vlastnosti máme neustále na paměti, mnoho pevného zdraví do dalších let.

Matematické metody v psychologii

Miroslav Katětov, Praha

Tento článek vznikl z přednášky na schůzi vědeckého kolegia matematiky ČSAV v březnu 1973. Při přípravě přednášky a článku bylo použito podnětů a připomínek několika kolegů – matematiků i psychologů – z různých pracovišť; odpovědnost za text má ovšem jedině autor.

Použití matematických metod v psychologii je v zásadních rysech obdobné jejich použití v jiných vědách. Ve srovnání např. s aplikacemi ve fyzice a technických vědách jsou však zde také důležité rozdíly a nezvyklé rysy, které namnoze vyplývají ze specifčnosti psychologické vědy. Věnujeme proto úvodní část obecným otázkám; pak přejdeme k jednotlivým aplikacím.

Čtenáře, který by se chtěl poněkud blíže seznámit s charakterem a obsahem současné psychologie, odkazujeme např. na úvodní knížky [1], [2], v nichž najde další literaturu. Z literatury o aplikacích matematiky v psychologii lze uvést stručnou úvodní knížku [3], knihu [4], jež má charakter vysokoškolské učebnice, a rozsáhlou třísvazkovou monografickou příručku [5].

Úvod

Psychologie zkoumá duševní život a chování (v širokém slova smyslu) lidí; to ovšem nemíníme jako definici, ale jako hrubé výchozí vymezení. Je velmi členitou oblastí.